

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta pedagogická

Bakalářská práce

**Historie Klubu sokolníků Českomoravské
myslivecké jednoty**

Václav Šporer

Plzeň 2013

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta pedagogická
Katedra historie
Studijní program Historická studia
Studijní obor Historie se zaměřením na vzdělávání

Bakalářská práce
Historie Klubu sokolníků Českomoravské
myslivecké jednoty
Václav Šporer

Vedoucí práce:

PhDr. Jan Kilián, Ph.D.

Katedra historie

Fakulta pedagogická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2013

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, červenec 2013

Obsah

1. Úvod.....	1
2. Sokolnictví.....	2
2.1. Základní rozdělení dravců používaných v sokolnictví.....	2
2.2. Osobnost sokolníka.....	4
2.3. Získávání dravců pro sokolnictví.....	5
3. Historie sokolnictví.....	6
3.1. Vznik sokolnictví, starověk.....	6
3.2. Sokolnictví ve středověku, Velká Morava.....	7
3.3. Novověk- úpadek sokolnictví.....	10
4. České sokolnictví ve 20. století (do roku 1967).....	11
4.1. Bedřich Mensdorff-Pouilly - Pokus o založení Klubu sokolníků.....	11
4.2. 50. a 60. léta - MUDr. Jiří Brdička z Říčan, Svatopluk Doubrava a další významné osobnosti tohoto období.....	13
4.3. První mezinárodní sokolnický lov v Československu.....	14
5. Klub sokolníků Českomoravské myslivecké jednoty.....	15
5.1. Ustanovení československého Klubu sokolníků.....	15
5.2. Poslání Klubu sokolníků ČMMJ.....	16
5.3. Organizace KS ČMMJ.....	17
5.4. Organizace 1. mezinárodního setkání sokolníků v roce 1968.....	18
5.5. Zdeněk Šternberk- publikace Sokolnictví.....	19
5.6. 1973 - vydání premiérového čísla zpravodaje Klubu sokolníků.....	20
5.7. 1978 - Jan Kumbera - Odchov dravců.....	21
5.8. Přínos klubu sokolníků ČMMJ k ochraně přírody.....	22
5.9. 1991 - Vstup Československé republiky do IAF.....	23
5.10. Konference IAF Praha 2005.....	23
5.11. Legislativní rámec sokolnictví.....	25
6. Sokolnictví - nehmotné kulturní dědictví chráněné organizací UNESCO.....	26
6.1. Seminář UNESCO Francie 2008.....	26
6.2. Zapsání „sokolnictví“ na Národní seznam nemateriálních statků tradiční a lidové kultury České republiky.....	27
6.3. Zapsání sokolnictví na seznam UNESCO.....	29

6.4. Mezinárodní festival sokolnictví v Al-Ainu.....	29
7. Závěr.....	30
8. Seznam použité literatury a pramenů.....	32
9. Resumé.....	34
10. Přílohy	

1. Úvod

Téma své bakalářské práce, čili „*Historie Klubu sokolníků Českomoravské myslivecké jednoty*“, jsem si zvolil, poněvadž se o sokolnictví již delší dobu zajímám, jak teoreticky, tak i prakticky. Tento ušlechtilý způsob lovu a nebál bych se říci i způsob života, jehož historie sahá do dob, kdy lidská civilizace začala vytvářet první městské státy, je věcí veřejnosti nepříliš dobře známou a ne každý ho dokáže plně pochopit. Spousta nezasvěcených pozorovatelů označuje sokolnictví jako týrání dravců, přičemž odkazují na poutka, které mají ptáci na stojácích (nohách), popřípadě na snížení krmných dávek předkládaným dravcům během sokolnického výcviku. Není tomu tak. Jde o souhru a spolupráci člověka a divokého tvora, který téměř každý den létá volně a přesto neuletí. Kupříkladu u jestřába lesního až 70% divoké populace, tvořených z převážně mladých jedinců nepřežije první zimu a to hlavně z důvodu nedostatku potravy v přírodě. Zatímco v zajetí přežívá téměř 100 % těchto dravců. A právě informování veřejnosti o skutečném významu tohoto umění je jedním z úkolů Klubu sokolníků.

Co se týče publikací o sokolnictví, tak česká literatura výrazně pokulhává za literaturou světovou, a to hlavně za anglickou a holandskou. Pokud bychom opomněli skvělé dílo Zdeňka Šternberka „Sokolnictví“, zjistili bychom, že jak o historii, tak i o způsobu držení a výcviku dravců nebylo na naší odborné scéně napsáno mnoho. Nesmíme opomenout ani dílo slovenského sokolníka Tomáše Krivjanského „*Sokoliarstvo - 1. diel Historia sokoliarstva*“, která co se týče obsahu a způsobu interpretace byla stěžejní publikací pro tuto práci.

Brzy po zahájení shromažďování pramenů k tomuto tématu jsem zjistil, že informace týkající se sokolnické tematiky, se opravdu špatně hledají. Z tohoto důvodu je okruh o něco rozšířen a tato práce se taktéž podrobněji věnuje osobnostem s klubem spojených a celkovému vývoji tohoto historického fenoménu během 20. a 21. století. Samozřejmě je několik málo stran vyplněno i stručnými informacemi o dravcích v sokolnictví využívaných, jejich chovu, legislativnímu rámci sokolnictví, vzniku sokolnictví a také sokolnické etice. Taktéž je jeden úsek věnován organizaci klubu. O něco více je zde popsáno také zapsání

sokolnictví jako nehmotného kulturního dědictví chráněné organizací UNESCO, což lze nazvat největším úspěchem v novodobých sokolnických dějinách.

Prameny, které dopomohly k napsání této bakalářské práce, jsou částečně z mé vlastní sbírky, převážná mi část však byla zapůjčena od mých kolegů a přátel, sokolníků, přičemž valná část fotografií v příloze pochází ze sokolnického archivu v Praze.

2. Sokolnictví

Sokolnictví lze definovat jako umění lovit zvěř za pomoci cvičených (dle sokolnické terminologie onošených dravců). Touto schopností podřizuje sokolník své dispozici síly dané přírodou. Využívá tak ryze přirozených prostředků k lovu, které se i v nedotčené přírodě vyskytují dennodenně po milióny let. Na rozdíl od lovu střelnými zbraněmi má divoká kořist velkou šanci na záchranu svého života. Můžeme zde tedy pozorovat biologickou rovnováhu. I proto nazval sokolnictví Fridrich II. Hohenstauf, zřejmě největší sokolník všech dob, jediným oduševnělým způsobem lovu.

Sokolníkovou výstrojí, která od středověku zůstává téměř beze změn, je sokolnická rukavice, chránící svého nositele před ostrým spárem jeho chráněnce, sokolnická brašna, kde lovec skrývá před dravcem chutné sousto pro jeho přivolání, popřípadě do ní vkládá ulovenou kořist. Do výstroje dravce patří chvatová poutka, umístěná na dravcových stojácích, nad kterými se nacházejí rolničky usnadňující nalezení dravce v případě jeho zbloudění. Sokoli a orli se před lovem mohou pyšnit sokolnickou čepičkou (rozeznáváme sokolnickou čepičku holandskou, asijskou, kyrgyzskou), která udržuje dravce v klidu. Na výcvik se dále používá vábničky, což je pomůcka napodobující letící zvěř pernatou, na níž jsou upevněny křídla toho druhu zvěře, který chceme se svým dravcem lovit (bažant, vrána, havran, holub atd.), popřípadě vlečky, která ztvárňuje běžící zvěř srstnatou (liška, zajíc, králík).

2.1. Základní rozdělení dravců používaných v sokolnictví

Draví ptáci jsou dle zoologického hlediska rozděleni do pěti skupin. A to *Falconiformes*, *Accipitriformes*, *Cathartiformes*, *Sagittariidae*, *Pandionidae*

neboli - Sokoly, ostatní dravce, kondory, hadilovité a orlovcovité. Mezi tyto řády spadá přibližně 300 druhů, ale jen hrstka je vhodná k sokolnickému výcviku. Poznání, jaký druh se hodí k lovu v součinnosti s člověkem, se historicky vyvíjelo v souladu s terénem krajiny, možnostmi získat dravce a požadavky na druh kořisti.

Ze sokolnického hlediska jsou dravci rozděleni do tří základních skupin. Dělí se tedy na dravce vysokého letu, nízkého letu a orly. Do první skupiny spadá Sokol stěhovavý (*Falco peregrinus*), Raroh velký (*Falco cherrug*), Ostříž lesní (*Falco subbuteo*) Dřemlík tundrový (*Falco columbarius*) a vzácný, nejvíce ceněný dravec vůbec, Sokol lovecký (*Falco rusticolus*).

„Příroda obdařila ušlechtilé a krásné dravce vysokého letu mnoha imponujícími vlastnostmi, pro které se jim lidé od nepaměti obdivovali. Kromě příslivečného zraku se tito dravci vyznačují především vynikajícími letovými schopnostmi, zejména bezpříkladnou rychlostí a akrobatickou obratností. Při střemhlavém útočném letu s velké výše je např. sokol stěhovavý bezpochyby jedním z nejrychleji se pohybujících živočichů v přírodě.“¹

Hlavními zástupci další skupiny jsou Jestřáb lesní (*Accipiter gentillis*) a Krahujec obecný (*Accipiter nisus*).

„K sokolnickému výcviku se dravci nízkého letu používají nejčastěji a jejich výcvik je poměrně snadný. Vyznačují se hned po startu prudkým, velmi obratným letem, při němž dovedou znamenitě měnit rychlost a směr. Vyrážejí za zvěří bez váhání a pronásledují ji tvrdošjně i do husté spleti křovin a kryt. Při všech loveckých situacích bleskově reagují, takže přihlížející sokolník často ani nestačí celý dramatický děj útočného letu postřehnout. Mají vzhledem k své velikosti značnou sílu a jsou v sokolnictví ceněni pro loveckou všestrannost a bezpříkladnou bojovnost.“²

V poslední skupině, jak již název vypovídá, se nacházejí orli, a to Orel skalní (*Aquila Chrysaetos*), Orel královský (*Aquilaheliaca*).

¹ STERNBERG, Zdeněk. *Sokolnictví*. 1. vyd. Praha: SZN, 1969.s. 117

² Tamtéž s. 89

„ Povahovými vlastnostmi se orli výrazně liší od dravců nízkého i vysokého letu, bývají flegmatictější, pomaleji reagují a dalo by se říci, že celým svým chováním působí jakousi vyrovnanou, moudrou vznešeností. Proto je sokolnický výcvik orlů v některých podrobnostech založen na odlišných metodách a bývá i obtížnější než u běžných loveckých dravců. Vzhledem k ostatním sokolnickým dravcům působí orli při letu pomalým až těžkopádným dojmem. Omezenou obratnost způsobenou svou značnou velikostí nahrazují při lovu silou. Jsou mistry krouživého letu a plachtění ve výškách. Tuto jejich dovednost však nelze při sokolnickém lovu tak účelně využít jako u dravců vysokého letu.“³

Několik posledních desetiletí se taktéž začali používat tzv. hybridi. Jedná se o křížence sokolovitých dravců, nejčastěji raroha loveckého kříženého se sokolem stěhovavým nebo rarohem velkým. Křížení těchto druhů se začalo provádět kvůli nízké rezistenci raroha loveckého proti plísňovým onemocněním a to zejména Aspergilóze, přičemž křížení mezi druhy činí dravce odolnějšími. Někteří sokolníci mají proti těmto „super dravcům“ výhrady s tím, že se jedná o přílišné zasahování do přírody. Kupříkladu v Německu a Polsku bylo vytváření těchto dravců zakázáno.

V nedávné době se začalo experimentovat také s americkou kání Harrisovou a orlem jestřábím. Náhodně se můžeme setkat s jinými druhy, avšak pro sokolnictví v globálním měřítku nemají tito dravci přílišný význam.

2.2. Osobnost sokolníka

Osobnost sokolníka je pro praktické sokolnictví podmínkou v podstatě nejdůležitější. Sokolnictví, pokud ho má zájemce zvládnout úspěšně, je náročné z hlediska sokolnické a myslivecké kvalifikace, času a v neposlední řadě také financí. Avšak ani člověk, které tyto aspekty splňuje, nemusí být dobrým sokolníkem. Jde také o schopnost vnímání přírody, poznání způsobu života zvěře a dokonalé porozumění potřebám svého dravce z hlediska fyziologického, psychického, zdravotního a při lovu také taktického. Výše uvedené požadavky musí být navíc podpořeny vlastnostmi, a to především trpělivostí, důsledností a vytrvalostí. Bez těchto předpokladů není člověk schopný vycvičit dobrého dravce.

³ STERNBERG, Zdeněk. *Sokolnictví*. 1. vyd. Praha: SZN, 1969.s. 179

Špatnou metodikou chovu a výcviku může navíc způsobovat dravci újmy, jak fyzické, tak i psychické, přičemž toto zacházení může hraničit s týráním.

2.3. Získávání dravců pro sokolnictví

Po tisíce let bylo jedinou možností získání dravce jeho odebrání z přírody. A to v zásadě dvěma způsoby, a to odebráním mláděte z hnízda, popřípadě odchycením již letuschopného jedince. V prvním případě se dravci odebírali buďto ve věku hnízdoše (mládě v prachovém peří, které sedí na hnízdě), popřípadě haluzníka (dravec, nezcela schopný letu posedávající v okolí hnízda na větvích). V druhém případě se mohlo jednat o divocha (plně letuschopný dravec chycený do konce kalendářního roku, ve kterém se narodil), laparda(jedinec chycený po Novém roce, před první výměnou peří) nebo hagrada(dravec chycený po první výměně peří)

Kupříkladu v Holandsku bylo chytání dravců velice výnosnou činností, které se věnovaly celá pokolení „chytačů“, jež přetrvala až do konce 19. století. V carském Rusku bylo dokonce chytání dravců povinnou státní službou. I v české historii se pro chytání dravců našlo místo, jelikož se traduje, že mladí čeští sokoli stěhovaví, chycení při své migraci na Řípu, byli obzvláště ceněni a velice vyhledáváni.

Pryč jsou doby, kdy si mohl sokolník takřka bez problémů opatřit mladého dravce z hnízda, či odchytit dospělce z přírody. Přestože i v dnešní době lze získat zcela výjimečně dravce z přírody na základě úředního povolení (u nás tak lze získat kupříkladu jestřába, který žije, či hnízdí na místech výskytu vzácných druhů drobné zvěře), tak většina dravců pochází z umělých chovů (tomuto tématu se podrobněji věnuje podkapitola „ 5.7. 1978 - Jan Kumbera - Odchov dravců“). Část státních úředníků zbytečně využívá legislativní možnosti zamezit získávání druhů z rodu *Accipiter* z volnosti neudělením výjimky ze zákona 114/1992.

„Účelem tohoto zákona je za účasti příslušných krajů, obcí, vlastníků a správců pozemků přispět k udržení a obnově přírodní rovnováhy v krajině, k ochraně rozmanitostí forem života, přírodních hodnot a krás, k šetrnému hospodaření s přírodními zdroji a vytvořit v souladu s právem Evropských

*společensví v České republice soustavu Natura 2000. Přitom je nutno zohlednit hospodářské, sociální a kulturní potřeby obyvatel a regionální a místní poměry.*⁴

3. Historie sokolnictví

Otázkou zůstává, kdy a kde sokolnictví vlastně vzniklo. Většina historiků je toho názoru, že úsvit sokolnictví nastal v období před 4 až 5 tisíci lety v otevřené stepní oblasti Asie, a proto bývá Mongolsko považováno za kolébkku tohoto umění.

V září 2005 bylo však v Abú Dhabí konáno symposium na téma „Sokolnictví - světové dědictví“, na kterém byla mimo jiné prezentována domněnka o možnosti paralelního vývoje. Tedy, že současně se středoasijským sokolnictvím bylo toto umění praktikováno také na území dnešního Iránu, a to již před osmi tisíci lety. Pro toto tvrzení však neexistují žádné stěžejní důkazy.

3.1. Vznik sokolnictví, starověk

Vůbec první nesporné zobrazení sokolníka se našlo na pískovcovém reliéfu, pocházejícím z 13. století př. n. l., (zobrazující dvě postavy, z nichž jedna nese na pravé ruce dravého ptáka a v druhé ruce *dloužec*) objeveném při vykopávkách prastarého města Bogazkab v Malé Asii na území dnešního Turecka, které řídil německý archeolog Vinkler. Známa jsou také zobrazení dravců z Egypta (bůh Horos), zde se však lov se cvičenými dravci nikdy bezpečně neprokázal. Do Evropy se sokolnictví zřejmě dostalo s přičiněním germánských kmenů. Německý historik Kurt Linder to popisuje takto:

„Germánské kmeny se s novým způsobem lovu seznámily při styku se Skyty a Sarmaty v černomořské oblasti nejpozději ve druhém století našeho letopočtu. Během období stěhování národů se sokolnictví pravděpodobně prostřednictvím germánského kmene Ostrogótů dostalo přes střední a západní Evropu až do Španělska a severní Afriky. Z právních zásad Germánů lze vysledovat, že sokolnictví bylo známé u všech germánských kmenů a od poloviny prvního tisíciletí našeho

⁴ Zákon České národní rady: o ochraně přírody a krajiny. In: 114/1992. Praha: Ministerstvo životního prostředí České republiky, 19.2.1992. Dostupné z: <http://www.mzp.cz/www/platnalegislativa.nsf/d79c09c54250df0dc1256e8900296e32/58170589e7dc0591c125654b004e91c1>

letopočtu se stalo loveckou technikou, řídicí se právními předpisy, přijatými pravděpodobně někdy mezi druhým a čtvrtým stoletím našeho letopočtu. Vyšší okruhy svobodného germánského obyvatelstva, zejména šlechta a duchovenstvo, se vášnivě věnovali sokolnictví. Stranou nezůstávaly ani ženy. Při zkoumání pohřebišť byly v mnoha hrobech mužů i žen z merovejského a karolínského období objeveny kostry dravců.“⁵

Nejstarším písemným dokladem pocházejícím z 5. století př. n. l. je tzv. Ktesiasova zpráva, kde je zmíněn lov s dravci v oblasti Indie, avšak její věrohodnost je popíratelná. Zpráva Julia Firmica Materna datující se do 4. století n. l., považovaná dlouhá staletí za spolehlivou informaci, byla později prohlášena jako falzum z 15. století.⁶

3.2. Sokolnictví ve středověku, Velká Morava

Jak velký byl počet příznivců tohoto způsobu lovu ve středověku, nejlépe svědčí zákazy pro duchovenstvo, které byly vydávány po dlouhá staletí v krátkých časových odstupech. Poprvé se tomu tak stalo v roce 506 na církevním koncilu v Agde v jižní Galii. Důvodem těchto zákazů bylo to, že kněží se této „světské“ zálibě věnovali někdy více, nežli svým církevním povinnostem. Nebylo výjimkou, když farář během bohoslužby třímal na své ruce jestřába nebo krahujce. To se samozřejmě jejich představeným příliš nelíbilo.⁷

O rozšíření sokolnictví v Evropě svědčí i legenda o svatém Bavonovi, patronovi vlámských sokolníků v 7. století a později i celé západní Evropy. Bavon byl odsouzen k smrti oběšením za loupež vzácného bílého loveckého sokola. Během poprav se údajně ukradený sokol snesl z výšin a usedl na rameno šibenice. Ušlechtilý dravec tak prokázal odsouzencovu nevinu a Bavon byl osvobozen.

⁵BRÜLL, Heinz, TROMMER, Günther. *Sokolnictví: příručka k sokolnické zkoušce a pro praxi*. [Líbeznice]: Víkend, 2003. s. 12

⁶KRIVJANSKÝ, Tomáš. *Sokoliarstvo. 1. diel, História sokoliarstva*. 1. vyd. Bratislava: Epos, 2007. s. 24

⁷Tamtéž s.25

V Brabantském vévodství, ve městě Valkenswaard byl na památku této události vystavěn kostel.⁸

Zřejmě jediným z prvních hmotných dokladů o používání sokolnický vedených dravců na našem území je ptačí spona s motivem dravce s čepičkou na hlavě, pocházející z archeologického naleziště ve Vinařicích, která je dnes uložena v Národním muzeu v Praze. Stáří tohoto artefaktu je dle odborníků datováno do druhé poloviny 5. Století.

První písemné zmínky o provozování sokolnictví na našem území pocházejí z dob Velkomoravské říše. Sokolnictví na Velké Moravě je bezpečně doloženo ve Fuldských análech, pocházejících z let 714-882, kde neznámý autor mimo jiné uvádí, že kníže Svatopluk roku 869 lovil se sokoly: „Cum falconibus ludum exercens“.

Důkazem rozvinutého sokolnictví na Velké Moravě je i zachovalé bronzové nákončí opasku, zobrazující sokolníka s dravým ptákem na ruce, nalezené v Moravském Jánu. O sokolnické tradici také svědčí nález stříbrné plakety s průměrem 44 mm, na které je vytepen jezdec na koni nesoucí na levé ruce dravého ptáka. Terčík byl nalezen při archeologickém výzkumu ve Starém městě, Na Špitálkách na Moravě v hrobě označeném číslem 15. Dle J. Dekana se jedná o vrcholné dílo velkomoravské toreutiky. Obraz jezdce je na jemně kroužkovaném pozadí zobrazen v klasickém „heraldickém“ stylu posásánovského islámského umění s vtipně zdůrazněným kontrastem mezi realisticky modelovanou postavou koně a krajně stylizovaným úborem jezdce.⁹

Podle J. Poulíka: „*Terčík se sokolníkem nelze považovat za import, nýbrž za produkt domácích dílen, které sice podněty z jihovýchodu přijaly, ale přetvářely je podle vlastních představ. Co můžeme považovat za domácí a se zřetelem k poloze střední a jižní Moravy za podunajské, je sokolníkův oděv a jeho měkké boty s podkasanými kalhotami. Podobně je oděn i velmož na mikulčickém nákončí:*

⁸ KRIVJANSKÝ, Tomáš. *Sokoliarstvo. 1. diel, História sokoliarstva*. 1. vyd. Bratislava: Epos, 2007. s. 26

⁹ Tamtéž s. 28

*umělecký řemeslník zřejmě zobrazil to, co viděl kolem sebe. Je tedy pravděpodobné, že takto se velkomoravští velmoži té doby skutečně oblékali“.*¹⁰

Avšak T. Krivjanský je v tomto ohledu trochu na pochybách: „*Forma a úroveň spracovania týchto artefaktov však napovedá, že pochádzajú z čiernomorskej oblasti, tedy z Byzancie. Na druhej strane, oblečenie sokoliara na nákončí z Moravského Jána při Malackách pripomína súdobý sloviensky kroj.*“¹¹

Artefakt se sokolníkem byl nejprve považován za příklad lovu s dravými ptáky. Později byl tento názor poopraven L. Galuškou, který tvrdí, že se mělo jednat o vyobrazení vysoce postaveného jedince. Asi nejlépe však vystihl obsah a smysl námětu jezdce se sokolem Z. Klanica, podle kterého sokol na ruce jezdce symbolizuje nejen nějakého „vysoce postaveného jedince“, ale jde tu patrně o vyobrazení samotného vladaře!

A právě tento artefakt se roku 1967 stal základním motivem pro znak Klubu sokolníků ČSMJ. (viz příloha č. 1 obrázek 1)

Za největší osobnost, věnující se sokolnictví ve středověku a to možná i v celé známé historii, lze považovat Fridricha II. Hohenštaufa, jenž získal přívlastek „*Sokolí král*“, jehož latinsky psané dílo „*De natura avium et de arte venandi cum avibus*“ (O přirozenosti ptáků a umění lovu s ptáky) důkladně popisuje život ptáků v přírodě, metody výcviku dravců podle druhu a způsobu letu a lov s nimi. Toto dílo bylo ve 20. století přeloženo hned do několika světových jazyků, a proto mohli mnozí sokolníci potvrdit jeho nadčasovost.

Za strůjce celosvětově největších loveckých výprav ve středověku je považován současník Fridricha II., mongolský vládce Kublajchán, jehož lovů se účastnilo až 10 000 osob. Chán cestoval v přenosném stanu neseném čtyřmi slony. V tomto příbytku bylo neustále přítomno 12 nejlepších chánových sokolníků s dvanácti rarohy loveckými. Současně však Kublajchán během svých loveckých

¹⁰POULÍK, J. *Po stopách nejstarších*. [S.l.: s.n.], 1946. S. 128

¹¹KRIVJANSKÝ, Tomáš. *Sokoliarstvo. 1. diel, História sokoliarstva*. 1. vyd. Bratislava: Epos, 2007. s. 28

výprav zastával státnické povinnosti a přijímal návštěvy k řešení diplomatických záležitostí.¹²

Jako významného českého panovníka, který se sokolnictví věnoval, lze označit Přemysla Otakara II, jehož největším „sokolnickým“ počinem u nás bylo založení obce Sokoleč u Poděbrad roku 1260. Důvodem pro založení této osady byla nutnost vybudovat stanoviště královských sokolníků v Polabí. Sokolnictví se v těchto místech udrželo až do 17. století, kdy se lovu účastnil i Ferdinand I. a jeho syn, pražský místodržící Ferdinand Tyrolský. V této době už místní sokolníci sídlili přímo na poděbradském hradě. Jako další sokolnická osada byl založen Sokolí dvůr, dnešní Sokolov, který má dodnes sokola v městském znaku. Mezi další české panovníky, sokolnictví se věnující ve větší míře, lze zařadit kupříkladu Jana Lucemburského a Václava IV.¹³

3.3. Novověk - úpadek sokolnictví

V první polovině 18. století začalo evropské sokolnictví pozvolna zanikat. Posledními vládci, kteří ještě tento způsob lovu provozovali, byli rakouští panovníci Josef I. a Karel VI. Mezi posledního, vysoce postaveného vášnivého sokolníka lze zařadit Carla Wilhelma Friedricha von Brandenburg, který si vydržoval sokolnickou družinu s více než 50 sokolníky. Obrovskými náklady, vynaloženými na jejich mzdy a na sokolnické lovy přivedl téměř markrabství Bádensko na pokraj státního bankrotu. Jako první dal také přeložit dílo Fridricha II. Hohenštaufa: „*De natura avium et de arte verandi cum avibus*“ do němčiny.¹⁴

I v českých zemích sokolnictví navzdory staletým tradicím postupně zaniklo. Nejprve od tohoto způsobu lovu začali upouštět nižší vrstvy obyvatelstva, poté i vyšší šlechta.

Nové palné zbraně, a to zejména zbraně brokové, které poskytovaly mnohostrannou zábavu, postupně sokolnictví vytlačily. V době napoleonských válek zaniklo sokolnictví v celé Evropě s výjimkou Ruska, Balkánu a Anglie.

¹² STERNBERG, Zdeněk. *Sokolnictví*. 1. vyd. Praha: SZN, 1969.s. 14-15

¹³ SPEJCHAL, Vladimír. *Dotkni se sokolnictví*. Praha: Myslivost, 2007. s. 6-7

¹⁴ KRIVJANSKÝ, Tomáš. *Sokoliarstvo. 1. diel, História sokoliarstva*. 1. vyd. Bratislava: Epos, 2007. s. 82

Výhodou palných zbraní byla vyšší úspěšnost při lovu a také lov nezahrnující pořízení, výcvik a krmení pro dravce byl mnohem levnější.¹⁵

Ještě v roce 1815 v průběhu Vídeňského kongresu, svolaného po Napoleonově porážce v bitvě u Waterloo, se panstvo občas oddávalo sokolnickým lovům v okolí Vídně. Byly to však jen záchvěvy a dozvuky předcházející slávy.

Rychlý úpadek sokolnictví ve světě 2. poloviny 18. století však nebyl jen důsledkem rozšiřování palných zbraní, ale i zákonitým následkem radikálních společenských změn, když zanikající feudalismus postupně nahrazoval nastupující kapitalismus. Zajímavostí je, že po přelomu 18. a 19. století, kdy byl po Velké francouzské revoluci sokolnický lov zakázán, byl ve Francii znovu formálně povolen až roku 1959.¹⁶

4. České sokolnictví ve 20. století (do roku 1967)

Události v Evropě v první polovině 20. století renesanci sokolnictví příliš nepřály. Během světových válek bylo sokolnictví, stejně jako ostatní umění, odsunuto do pozadí. Během meziválečného období začalo na našem území svítat na lepší časy, ale tento svit byl zastíněn příchodem druhé světové války.

4.1. Bedřich Mensdorff Pouilly - Pokus o založení klubu sokolníků

Prvním novodobým sokolníkem v Československu byl hrabě Bedřich Mensdorff Pouilly (viz. příloha č. 1 obrázek 2), původem z Chotělic u Nového Bydžova, který byl autorem mnoha článků nejen o sokolnictví, které zveřejňoval v mysliveckém časopise „*Stráž myslivosti*“. Jeho příspěvky se věnovaly nejen vlastním zkušenostem se sokolnickým výcvikem dravců, ale také informoval čtenáře o způsobu výcviku a lovu na Blízkém i Dálném východě. Roku 1929 v 13. čísle zmíněného časopisu uveřejnila redakce na konci jednoho z Mensdorffových článků tuto výzvu:

¹⁵ KRIVJANSKÝ, Tomáš. *Sokoliarstvo. 1. diel, História sokoliarstva*. 1. vyd. Bratislava: Epos, 2007. s. 83

¹⁶ Tamtéž s. 84

„Povolanou rukou odborníka pana velkostatkáře Mensdorffa Pouilly pro Stráž myslivosti napsaný vzácný příspěvek o sokolnictví jistě u mnohého myslivce vyvolal milou vzpomínku na dávno minulé časy rozkvětu sokolnictví v našich zemích a u mnohých jistě touhu poznati tento ušlechtilý sport. Vždyť skoro všichni jej známe pouze z myslivecké literatury!

Před námi stojí celý nový problém zvláštního způsobu lovu, lovu s ochočenými dravci a výcviku loveckých ptáků se vším půvabem, vědeckou přípravou a praktickými poznatky. Kdo si průběh uvědomí, pozná jistě, že běží o mnohem více, než o pouhý lov zvěře, o kořist.

Dáváme tímto podnět k případnému utvoření Klubu československých sokolníků a činíme výzvu, aby všichni, kdož chtěli by se práce pro sokolnictví zúčastniti a měli zájem o tento lov a sport, neobtěžovali si laskavě své adresy sděliti redakci. Bude-li dostatečný počet účastníků, zařídí potřebné k založení klubu, předvedení lovu, praktický kurs a lov.“¹⁷

Jednalo se o první a zároveň poslední pokus o založení Klubu sokolníků v dobách první republiky. Zřejmě o „sokolničení“ nebyl takový zájem, jaký se předpokládal. Proto organizované sokolnictví u nás muselo ještě nějakou dobu na svůj zrod posečkat.

Bedřich Mensdorff Pouilly si nadále korespondoval s českými sokolníky i po svém trvalém odchodu do Rakouska po 2. světové válce. V povědomí mnoha sokolníků zůstala i jeho jestřábí samice Medusa, která se dožila 17 let. V Mensdorffových pamětech je uvedeno, že během jednoho loveckého odpoledne ulovila 21 útočnými lety 18 králíků, což je úctyhodný výkon, ač odporuje nepsanému sokolnickému kodexu, neboli: „Čtyři ulovené kusy zvěře a dost.“¹⁸

¹⁷ Sokolnictví: Výzva redakce. *Stráž myslivosti*. 1929, roč. 2, č. 13.

¹⁸ SPEJCHAL, Vladimír. *Dotkni se sokolnictví*. Praha: Myslivost, 2007. s. 8

4.2. 50. a 60. léta - MUDr. Jiří Brdička z Říčan, Svatopluk Doubrava a další významné osobnosti tohoto období

Následovníkem Mensdorffa Pouillyho se stal, a sokolnictví dále propagoval, MUDr. Jiří Brdička (viz příloha č. 1 obrázek 3), který se sokolnictví začal věnovat v Radošovicích a pokračoval v Říčanech u Prahy, které jsou pro většinu nynějších českých sokolníků s jeho jménem neodmyslitelně spojené. Zde na své zahradě choval větší množství dravců, a to především pro fotografování, popřípadě pro film či televizi. Mimo jiné kolem sebe utvářel kolektiv mladých nadšenců, z nichž se mnozí stali významnými osobnostmi českého sokolnictví. Předělem v jeho činnosti byl rok 1961, kdy navštívil sokolníky v bývalé Německé demokratické republice a seznámil se společnými sokolnickými lovy, které zde jeho němečtí kolegové organizovali. Zasluhou Jiřího Brdičky byla udržena kontinuita českého sokolnictví od dob Mensdorffových až do doby, než se zrodila nová sokolnická generace.¹⁹

Za další výraznou osobnost je nutné považovat Svatopluka Doubravu (viz příloha č. 1 obrázek 4), který se výcviku dravců začal věnovat již v roce 1957 na Královéhradecku. Také kontaktoval mnohé osobnosti východočeské myslivosti jako např. Ing. Svobodu, Karla Bohatého, Dr. Herolda nebo Ing. Jirkovského. Výrazně také prosazoval zásadu, že cvičitel, neboli sokolník, se má věnovat pouze jedinému dravci, aby mu mohl poskytnout dokonalou péči a intenzivní výcvik. K němu se připojil Jan Kumbera, nynější vedoucí sokolnického střediska v Rokycanech a člen sokolnické rady Klubu sokolníků.²⁰

Na renesanci sokolnictví se taktéž podílel i Ivan Maroši z Rožnavy, který si v době studia na Střední lesnicko-technické škole v Lipském Hrádku vyměňoval sokolnické zkušenosti s MUDr. Jiřím Brdičkou, Svatoplukem Doubravou a Janem Kumberou. Postupně navázal písemné kontakty se sokolníky z Maďarska, SSSR, Rakouska, Německa, Francie, Velké Británie a Polska. V Praze pomáhal Zdeněk Šternberk, synovec Bedřicha Mensdorffa Pouillyho, který seznamoval zájemce s cizojazyčnou literaturou a sám připravil rukopis své pozdější knihy.²¹

¹⁹ KRIVJANSKÝ, Tomáš. *Sokoliarstvo. 1. diel, História sokoliarstva*. 1. vyd. Bratislava: Epos, 2007. s. 103

²⁰ Tamtéž s.104

²¹ Tamtéž s.103

4.3. První mezinárodní sokolnický lov v Československu

Na jaře roku 1965 se rakouská sokolnická organizace „Österreichischer falknerorden“ při příležitosti lovecké výstavy zkontaktovala s československými sokolníky v Brně. Navázali spolupráci, která vyústila do 1. mezinárodního sokolnického lovu v ČSSR, v okrese Hradec Králové, ve Vysoké nad Labem a v Lesním závodě v Hořicích, který se uskutečnil ve dnech 5. - 8. listopadu 1965.²²

Rakouští hosté si vysoce cenili úrovně československé myslivosti stejně jako rozvíjejícího se sokolnictví. Při lovu dostal 1. cenu Marošiho Jestřáb „Astur“. Doubravův jestřáb „Pip“ byl s třemi ulovenými bažanty nejúspěšnější v počtu úlovků. Pro mnoho pozorovatelů by se počet úlovků mohl zdát nízký, ale jak bylo napsáno na začátku této práce, sokolnický lov není o tom naplnit sokolníkův stůl, nýbrž o rovnocenném souboji dravce a jeho kořisti, při kterém je sokolník pouhým divákem. Rakouští sokolníci věnovali věcné ceny, přestože ze soutěže odstoupili. Jejich dravci však také předvedli vynikající útočné lety.

Rakouské myslivecké časopisy *St. Hubertus*, *Der Anblick* a *Österreichs Weidwerk*, stejně jako známý západoněmecký časopis *Wild und Hund*, publikovaly obsáhlé ilustrované články, ve kterých s uznáním psali o 1. mezinárodním lovu v ČSSR. Svatopluk Doubrava byl přijat za člena Rakouského sokolnického řádu. Před ním se stali členy této organizace MUDr. Jiří Brdička a Zdeněk Šternberk.²³

První sokolnické setkání v Evropě se konalo před druhou světovou válkou, ale s mezinárodní účastí až v 50. letech dvacátého století. Rakouský sokolnický řád uspořádal na podzim roku 1966 v Marcheggu (blízko českých hranic) sokolnické setkání, kterého se zúčastnili sokolníci z Rakouska, Německa, Anglie, Francie, jeden sokolník z Maďarska a tři zástupci z Československa. Byly to: Svatopluk Doubrava s jestřábem Pipem a Dr. Herold společně s jejich slovenským kolegou Ivanem Marošim, který si s sebou přivezl raroha velkého. (viz příloha č. 2 obrázek 1).²⁴

²² KRIVJANSKÝ, Tomáš. *Sokoliarstvo. 1. diel, História sokoliarstva*. 1. vyd. Bratislava: Epos, 2007. s. 104

²³ Tamtéž s.104

²⁴ Tamtéž s. 104-105

5. Klub sokolníků Českomoravské myslivecké jednoty

Ještě před založením Klubu sokolníků v Československu se v rámci „Znojemského historického vinobraní s rytířskými turnaji“ zúčastnili historického průvodu i sokolníci - lovci v typickém středověkém oblečení na koních s dravci na svých rukách. Sokolníci pro diváky uspořádali vystoupení s letovými ukázkami a praktickým lovem na vypuštěnou zvěř, nejčastěji na holuby. Znojemského vinobraní se zúčastnili sokolníci z Rožnavy v čele s Ivanem Marošim, stejně jako z Bratislavy pod vedením Mariána Poliaka.²⁵

5.1. Ustanovení československého Klubu sokolníků

A tak se tedy stalo, že Československý Klub sokolníků při ČSMJ byl oficiálně založen 11. 11. 1967 na sokolnické konferenci (viz příloha č. 2 obrázek 2), která se uskutečnila na zámku v Opočně za účasti 71 sokolníků, myslivců, ornitologů a zástupců vládních institucí. Do výboru klubu byli zvoleni: Karel Bohatý jako předseda, Ing. Jiří Svoboda jako místopředseda, JUDr. Jiří Herold na post tajemníka, Zdeněk Šternberk, MUDr. Jiří Brdička, Svatopluk Doubrava, RNDr. Petr Vlasák, Doc. Dr. Walter Černý, Ivan Maroši, Marie Hůlková, Ing. Josef Izák, JUDr. František Obhlídal, Ing. Václav Jirkovský, Dr. Jan Kumbera a Marián Fabián. Při příležitosti založení klubu byl uspořádán třídní sokolnický lov. (viz příloha č. 3 obrázek 1)²⁶

Po federativním uspořádání státu v roce 1969 se v souladu s ústavním zákonem o čs. federaci organizačně uspořádala i myslivecká organizace v ČSSR. Činnost a existence Československého mysliveckého svazu skončila 12. 10. 1969. Namísto něho se vytvořily dva národní svazy: Ustanovující sjezd Slovenského pol'ovníckého zväzu, který se konal ve dnech 21. a 22. června 1969 v Bratislavě a Ustanovující sjezd Českého mysliveckého svazu konající se 13. listopadu 1969 v Praze.²⁷

²⁵ KRIVJANSKÝ, Tomáš. *Sokoliarstvo. 1. diel, História sokoliarstva*. 1. vyd. Bratislava: Epos, 2007. s. 105

²⁶ Tamtéž s. 105

²⁷ Tamtéž s. 107

Po dohodě národních mysliveckých svazů se roku 1970 vytvořil společný koordinační a poradní orgán - Federální výbor mysliveckých svazů (FV MS).

5.2. Poslání Klubu sokolníků ČMMJ

Posláním Klubu sokolníků je v první řadě provozování sokolnictví jako nedílné součásti našich kulturních a historických tradic, které má naše země, jak je zřejmé z předchozího textu, na vysoké úrovni. Český klub se díky své členské základně řadí mezi největší v rámci celého světa. Mezi poslání klubu dále patří podílení se na aktivní ochraně dravců v přírodě, jejich biotopů a hnízdišť. K této tématice také patří vypouštění vzácných druhů dravců zpět do přírody. Kupříkladu díky působení Klubu sokolníků se do přírody vrátil i téměř vymizelý sokol stěhovavý. Mezi další poslání patří, dle organizačního řádu, sdružování členů ČMMJ, kteří mohou v souladu s právními předpisy České republiky a mezinárodními úmluvami, být držiteli nebo chovateli dravců. Klub také dbá o dodržování ustálených pravidel výcviku a lovu s dravci, působí na soustavný růst odborné a praktické úrovně sokolníků, vydává zpravodaj Klubu sokolníků, eviduje sokolníky a dravce jimi držené a chované. Napomáhá při zajištění péče o handicapované dravce, organizuje sokolnické zkoušky, pořádá sokolnická setkání, seznamuje veřejnost s životem dravců, jejich významem v přírodě a s nutností jejich ochrany, vede metodické kroužky zájemců o sokolnictví a to především z řad mládeže a v neposlední řadě navazuje a rozvíjí spolupráci se zahraničními sokolnickými a loveckými organizacemi a aktivně se podílí se na činnosti Mezinárodní sokolnické federace IAF (Internacional Association for Falconry and Conservation of Birds of Prey) a C.I.C. (Conseil Internacional de la Chase et de la).²⁸

²⁸ Organizační řád Klubu sokolníků ČMMJ §2

5.3. Organizace KS ČMMJ

Klub sokolníků Českomoravské myslivecké jednoty se řídí organizačním řádem klubu sokolníků.

Orgány klubu jsou členská schůze klubu, sokolnický sněm, sokolnická rada, výbor klubu a dozorčí rada. Funkce členů výboru klubu, sokolnické rady a dozorčí rady jsou volené. Volební období je pětileté. Tyto volené funkce jsou funkcemi čestnými, stejně jako funkce volené v rámci sokolnických středisek. Funkci člena sokolnické rady nelze kumulovat s funkcí člena dozorčí rady.²⁹

Členská schůze se svolává vždy jednou ročně a to předsedou klubu, zpravidla prostřednictvím jednatele klubu. Členské schůzi přísluší zejména schvalování dlouhodobé strategie klubu, zřizování odborných komisí a jmenování jejich členů. Jako odvolací orgán rozhoduje o odvoláních proti rozhodnutí sokolnické rady zejména o vyloučení, či znovupřijetí člena.³⁰

Sokolnickým sněmem se nazývá členská schůze konaná každých pět let, která je schůzí volební. Zejména mu přísluší, volit tajnou volbou předsedu klubu.

Sokolnická rada je výkonným orgánem klubu a je tvořena výborem klubu a vedoucími jednotlivých středisek. Kromě mnoha administrativních povinností má také za úkol organizovat vydávání sokolnického zpravodaje a udělovat ocenění.

Výbor klubu je výkonným orgánem a jak již bylo zmíněno, je součástí sokolnické rady. Tento výbor má 7 členů a tvoří ho předseda klubu, místopředseda, neboli jednatel klubu, ekonom, člen výboru pro evidenci dravců, člen výboru pro propagaci, člen výboru pro legislativu a člen výboru pro jednání se zahraničními organizacemi, z nichž nejvýznamnější je IAF. Mezi úkoly výboru patří mimo jiné, pořádání národních a mezinárodních sokolnických setkání, pořádání sokolnických zkoušek včetně přípravných školení a také plní další úkoly vyplývající z poslání klubu, jeho organizačního řádu, stanov ČMMJ a právních předpisů České republiky a mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika, či ČMMJ vázána.

²⁹ Organizační řád Klubu sokolníků ČMMJ §4

³⁰ Tamtéž §4

Dozorčí rada klubu sleduje činnost a hospodaření klubu a také dozírá na dodržování předpisů sokolníky a orgány klubu. Tato rada je tříčlenná a skládá se z předsedy a dvou členů. Předkládá podněty k řešení nedostatků výboru sokolnické radě, či členské schůzi. O výsledcích své činnosti předkládá zprávu členské dozorčí radě ČMMJ.³¹

5.4. Organizace 1. mezinárodního setkání sokolníků v roce 1968

Jedním z prvních velkých plánovaných úkolů nově založeného Klubu sokolníků bylo zorganizování prvního sokolnického setkání s mezinárodní účastí. Tato akce byla naplánovaná na podzim roku 1968. Přišel však srpen 1968, kdy naše hranice překročily vojska Varšavské smlouvy. Z tohoto důvodu naděje na uspořádání 1. mezinárodního sokolnického setkání v dějinách Klubu sokolníků skončily. Namísto toho bylo v listopadu uspořádáno pouze celostátní setkání. Dvoudenní program byl kvůli událostem, probíhajících v naší zemi, dosti omezen. Na tomto srazu českoslovenští sokolníci ulovili jen 8 bažantů a 2 kočky.³²

V květnu roku 1969 byl novým předsedou Klubu sokolníků zvolen Ing. Václav Jirkovský (viz příloha č. 3 obrázek 2), který se také stal hlavním iniciátorem pro už dlouho očekávané mezinárodní setkání sokolníků v ČSSR. Toto setkání se opět uskutečnilo na zámku v Opočně. Této události se účastnilo 87 sokolníků z Československa a 35 zahraničních hostů, kteří se svými 53 dravci (orel skalní, orel stepní, raroh velký, sokol stěhovavý, poštolka obecná, jestřáb lesní a krahujec obecný) ulovili během tří loveckých dnů 15 koroptví, 62 bažantů, 67 zajíců, 1 králíka, 27 vrabců, 1 zdivočelou kočku a 3 kusy další zvěře. Tedy 170 kusů zvěře. Zahraniční hosté si velice pochvalovali zazvěření našich honiteb a konstatovali, že je mnohem lepší, než jejich. Setkání se zúčastnili významní zahraniční sokolníci, jako Theo Maiwald, Dr. CH. Saar, nebo Hans Brehm (viz příloha č. 3 obrázek 3), (pravnuke slavného zoologa Alfreda Edmunda Brehma - autora díla „Život zvířat“), který se svým orlem skalním a německým ohařem

³¹ Organizační řád Klubu sokolníků ČMMJ §4

³² SPEJCHAL, Vladimír. *Dotkni se sokolnictví*. Praha: Myslivost, 2007. s. 10

účastnil nejen lovů v Opočně pod Orlickými horami, ale i mezinárodních sokolnických setkání v Nitře v letech 1973 a 1974.^{33 34}

Na zámku v Opočně se od roku 1969 každoročně pořádají mezinárodní sokolnická setkání. Na každém z nich je mezi zúčastněnými od 120 do 150 domácích a zahraničních sokolníků z celé Evropy, ale také z jiných zemí mimo Evropu. V dnešní době, kdy na českém území výrazně ubývá drobné zvěře, je mnoho sokolníků toho názoru, že by se tato setkání měla přesunout na Moravu, kde je zazvěření přeci jen na lepší úrovni. Avšak i kvůli dlouholeté tradici „sokolnického Opočna“ jsou setkání stále směřována na toto místo a s přesunutím někam jinam se nepočítá.

5.5. Zdeněk Šternberk - publikace Sokolnictví

V roce 1969 vychází první ucelené dílo o sokolnictví v naší zemi, jehož autorem je synovec Bedřicha Mensdorffa Pouillyho, Zdeněk Šternberk. Kniha vznikala mezi léty 1963-64 za velmi dramatických okolností v době, kdy autor odešel v důsledku politického nátlaku ze země do Rakouska. Ale díky osobní odvaze jedné z tehdejších pracovnic Státního zemědělského nakladatelství, která si se Zdeňkem Šternberkem korespondovala a neinformovala své nadřízené o jeho emigraci, získali sokolníci nadšenci významný pramen informací, který jim velmi pomohl se zvládnutím nejrůznějších úskalí, které sokolnictví přináší. Zdeněk Šternberk se po roce 1989 vrátil do rodné země, kde nyní spravuje rodinný majetek.³⁵

V závěru své knihy píše autor toto: „*Snad každá kniha má svůj vlastní osud - i tato v naší lovecké literatuře první knižní publikace o sokolnictví. Více než 35 roků uplynulo od bezstarostné doby mého dětství, kdy mi zcela učarovali draví ptáci svým zvláštním tajemným kouzlem. Protože byli krásní, dokonalí a odvážní, obdivoval jsem se jim ve volné přírodě, ale i na ruce svého strýce, který byl sokolníkem. Imponoval mi i on a ve skrytu duše jsem mu záviděl, protože si s těmito ušlechtilými tvory tak dobře rozuměl, že je dokázal přivolat z modré oblohy na ruku.*

³³ SPEJCHAL, Vladimír. *Dotkni se sokolnictví*. Praha: Myslivost, 2007. s. 10

³⁴ KRIVJANSKÝ, Tomáš. *Sokoliarstvo. 1. diel, História sokoliarstva*. 1. vyd. Bratislava: Epos, 2007. s. 107

³⁵ SPEJCHAL, Vladimír. *Dotkni se sokolnictví*. Praha: Myslivost, 2007. s. 10-11

Na mnoha sokolnických vycházkách mi pak postupně odhalil poznání tajů a krás přírody a vedl mé první sokolnické krůčky. Dodnes si vzpomínám, jak se mi vzrušením rozbušilo srdce, když mi svěřil prvního mladého jestřába k výcviku. Nikdy nezapomenu radost z prvního sokolnického úlovku - z králíka, kterého můj jestřáb po razantním útočném letu ulovil, ale právě tak nezapomenu slzy trpkého zklamání, když jednou dravec zbloudil a když mi po několika dnech starý hajný přinesl jeho pouta a rolničky; za zobák „střelené škodné“ obdržel u lesní správy zástřelné. Brzy však následovali další dravci a s nimi mnoho kouzelných chvil a zážitků v přírodě.“³⁶

5.6. 1973 - vydání premiérového čísla zpravodaje Klubu sokolníků

V únoru roku 1973 vychází první číslo zpravodaje Klubu sokolníků (viz příloha č. 4 obrázek 1). Vydání předcházelo mnoho náročných příprav, na kterých se nejvíce podílel Dr. František Obhlídal. Od té doby má každý člen klubu možnost získávat materiály a zápisy z členských schůzí, či z jednání sokolnické rady v takovém rozsahu, který byl dříve prakticky nemožný. Často se v jednotlivých číslech zpravodaje vyskytují zajímavé informace, kupříkladu rady a zkušenosti jak českých, tak i zahraničních sokolníků. Píše se zde kupříkladu i o nových technologiích, využívajících se v sokolnictví (např. používání telemetrie, digitálního altimetru nebo GPS). V několika posledních číslech jsou k dispozici překlady díla Fridricha II. Prvních deset let vycházel zpravodaj dvakrát ročně, nyní pouze jednou.³⁷

V roce 2013 se sokolníci dočkali jubilejního 50. čísla (viz příloha č. 4 obrázek 2) ke kterému byla vydána i zvláštní administrativní příloha se seznamem všech členů klubu a kontakty na ně. Redakce se tentokrát snažila, aby zpravodaj samotný obsahoval více článků a zajímavostí, nežli předchozí čísla.

³⁶ STERNBERG, Zdeněk. *Sokolnictví*. 1. vyd. Praha: SZN, 1969.s. 233

³⁷ SPEJCHAL, Vladimír. *Dotkni se sokolnictví*. Praha: Myslivost, 2007. s. 11

5.7. 1978 - Jan Kumbera - Odchov dravců

Jednou z velmi důležitých činností, kterou se část členů Klubu sokolníků ČMMJ věnuje, je rozmnožování dravců v péči člověka. Tato činnost je obecně velice významným prvkem aktivní ochrany přírody, a to jak z důvodu produkce mláďat pro projekty vypouštění ohrožených druhů dravců do přírody, tak i pro naplnění potřeb sokolníků na získání ohrožených druhů dravců.³⁸

Rozmnožování dravců v zajetí bylo po dlouhou dobu ve světě považováno za nemožné, popřípadě striktně náhodné. Počátky umělých odchovů dravců je tedy disciplínou velmi mladou, její počátky jsou datovány do roku 1942, kdy v Německu proveden a veřejně publikován první odchov sokolů stěhovavých v rukou člověka. To se povedlo v 70. letech v USA, když se profesor Tom Cade z Institutu ornitologie při Cornellské univerzitě stal vedoucím a prezidentem nadace. Tým složený z odborníků z řad sokolníků, ornitologů a biologů vypracoval metodiku popisující umístění, podávání potravy a postup inkubace a inseminace. Tento projekt se stal základním kamenem odchovů sokolů a ostatních dravců v zajetí po celém světě. Projekt se stal veřejně známý pod názvem „*The Peregrine Fund*“.³⁹

Založení The Peregrine Fund bylo vyvoláno obrovskou celosvětovou krizí v populacích sokola stěhovavého. Na tomto úbytku populace zmíněného dravce mělo velkou zásluhu používání pesticidů, které se přes potravní řetězec dostávaly do těla sokolů a způsobily zeslabení skořápky vajec, ze kterých se mladí dravci nevyklubali. Avšak díky pokrokovému myšlení amerických ochranářů, schopných na rozdíl od svých evropských kolegů pochopit, že rozmnožení ptáků v zajetí a návrat do původních teritorií je jedinou možností záchrany a bez sokolníků, dokonale znalých chování dravců, je to nemožné.⁴⁰

„Současná činnost v této oblasti navázala na pověření, které klub dostal v 80tých letech jako řešitel státního výzkumného úkolu „Komorový chov dravců“

³⁸ Rozmnožování dravců. Klub sokolníků ČMMJ [online]. 16.11.2010. © 2013 [cit. 2013-07-06]. Dostupné z:

http://www.sokolnictvi.net/index.php?option=com_content&view=article&id=46&Itemid=58

³⁹ SPEJCHAL, Vladimír. *Dotkni se sokolnictví*. Praha: Myslivost, 2007. s. 34

⁴⁰ Rozmnožování dravců. Klub sokolníků ČMMJ [online]. 16.11.2010. © 2013 [cit. 2013-07-06]. Dostupné z:

http://www.sokolnictvi.net/index.php?option=com_content&view=article&id=46&Itemid=58

v zajetí“, jehož vedoucím za klub byl jmenován Mgr. Jan Kumbera, fundovaný odborník na odchov sokolů. Tento desetiletý výzkumný úkol zahrnoval dva související dílčí úkoly a to „Chov dravců“ a „Reintrodukce uměle odchovaných dravců.“⁴¹

S rozvojem chovu dravců v rámci klubu, se jich velké množství stalo dnešním členům klubu relativně běžně dostupných. Členové klubu odchovávají každý rok množství mláďat (okolo tří set) nejrůznějších druhů, a to jak dravců žijících v našich zeměpisných podmínkách (např. jestřáb lesní, krahujec obecný, sokol stěhovavý), tak i dravců z jiných kontinentů (např. sokol šahin, raroš lovecký nebo káně Harrisova).

Informace o tom, od kterého roku jsou odchovávány jednotlivé druhy dravců, které jsou drženy členy Klubu sokolníků ČMMJ, jsou uvedeny v tabulce. (viz příloha č. 4 tabulka 1)

5.8. Přínos klubu sokolníků ČMMJ k ochraně přírody

Jak již bylo zmíněno, Klub sokolníků má rozhodující a největší zásluhu na odchovech vzácných druhů dravců. Kupříkladu se jedná o odchovy a následné vypouštění sokola stěhovavého a raroša loveckého v Praze, Plzni a Olomouci, v rámci projektu urbanizace těchto dravců, popřípadě o vypouštění raroša velkého v Ústí nad Labem, kde se sokolníci pokoušeli obsadit Mariánské skály těmito východními dravci.⁴²

Klub také spolupracuje na projektu státního podniku Lesy ČR, v jehož rámci se už několik let vypouštějí sokol stěhovavý a raroš lovecký na Broumovsku a Královéhradecku. Každoroční odchovy udržují důležitý rezervní genofond a snižují tedy tlak na přírodní hnízdiště vzácných dravců.⁴³ V únoru 2013 českým sokolníkům a biologům podařilo dopomoci k opětovnému zahníždění orla skalního v Moravskoslezských Beskydech.

⁴¹ Rozmnožování dravců. Klub sokolníků ČMMJ [online]. 16.11.2010. © 2013 [cit. 2013-07-06]. Dostupné z:

http://www.sokolnictvi.net/index.php?option=com_content&view=article&id=46&Itemid=58

⁴² SPEJCHAL, Vladimír. *Dotkni se sokolnictví*. Praha: Myslivost, 2007. s. 43

⁴³ Tamtéž s.44

5.9. 1991- Vstup Československé republiky do IAF

V roce 1991 se Klub sokolníků ČMMJ stal členem mezinárodní sokolnické organizace IAF (International Association for Falconry and Conservation of Birds of Prey) Což byl důsledek spolupráce, která se začala formovat již před rokem 1989. Tato společnost byla založena 9. dubna 1968 v německém Düsselldorfu. Zakládajícími členy byly tyto země: Rakousko, Německo, Francie, Belgie, Velká Británie, Švýcarsko, Itálie a Nizozemsko.⁴⁴

Mezi hlavní poslání IAF můžeme zařadit reprezentaci sokolnictví na celém světě. Z původní ryze evropské společnosti se během desetiletí své existence rozrostla o sokolnické kluby kupříkladu z Argentiny, Kolumbie, Brazílie, Indonésie, Kazachstánu, Kyrgyzstánu a samozřejmě i Spojených Arabských Emirátů. Dále uchovává a podporuje sokolnictví v kontextu udržitelného užívání přírody. Podporuje ochranu, ekologický a veterinární výzkum dravých ptáků a prosazuje na vědeckém základu domácí odchovy dravců pro sokolnictví. Vytváří a udržuje národní a mezinárodní zákony, smlouvy a konvence týkající se sokolnictví. Pozoruje sokolnické, lovecké a ochránářské zákony, předpisy a tradice ohledně získání, exportu, importu a držení dravých ptáků. Prosazuje a udržuje pozitivní pohled veřejnosti na sokolnictví⁴⁵

V současné době spadá pod IAF 87 sokolnických organizací z 60 členských zemí (v některých zemích, je sokolnických klubů více), v celkovém počtu přes 30 000 sokolníků.

5.10. Konference IAF Praha 2005

V roce 2005 Klub sokolníků ČMMJ čekala nejvýznamnější akce nejen zmíněného roku, ale do té doby celkové historie klubu, kterou se bezpochyby stalo uspořádání konference IAF. (Mezinárodní asociace pro sokolnictví a ochranu dravých ptáků), která se uskutečnila ve dnech 2. - 5. října a to nejprve v Praze

⁴⁴ SPEJCHAL, Vladimír. *Dotkni se sokolnictví*. Praha: Myslivost, 2007. s. 12

⁴⁵ Role of IAF. (International Association for Falconry and Conservation of Birds of Prey [online]. © 2013 [cit. 2013-07-07]. Dostupné z: <http://www.iaf.org/role.php>

a následně pokračovala v tradičním městě sokolníků - Opočně. Jelikož IAF v té době sdružovala 57 sokolnických klubů ze 40 zemí světa, byl o pořádání každoroční konference mezi členskými kluby velký zájem. Na programu konference bylo důležitým bodem odsouhlasení přijetí dalších sokolnických klubů za členy IAF, ale především legislativní otázky týkající se sokolnictví globálního, ale i sokolnictví v jednotlivých členských zemích. Nemalá pozornost delegátů konference byla věnována otázkám spojených s vytvářením pozitivního image sokolnictví, jak před odbornou, tak i laickou veřejností. Výrazně se i řešila schopnost a možnost uchovávat tradici sokolnictví jako kulturního dědictví.⁴⁶

„Na vlastní kongres, který se uskutečnil v nádherných prostorách obrazárny opočenského zámku, pak navázal již 38. ročník mezinárodního sokolnického setkání v Opočně, kterého se zúčastnil rekordní počet sokolníků se svými dravci. Bylo jich, včetně delegátů kongresu, z nichž téměř žádný si nenechal opočenské sokolnické setkání ujít, téměř 300. Ve čtvrtek již tradičně na nádvoří zámku v Opočně proběhlo slavnostní zahájení třídenního setkání. K přátelské atmosféře a dobré náladě všech zúčastněných přispělo nemalou měrou i krásné slunečné počasí, dobrá organizace a samozřejmě i více či méně úspěšné lovy. O tom, že lovy byly spíše úspěšné, se nejen sokolníci, ale i četní diváci mohli přesvědčit na každodenních večerních výřadech.“⁴⁷

Dle zprávy tehdejšího předsedy klubu se vydařil nejen samotný kongres včetně všech doprovodných akcí, které se na něm udály, ale i navazující sokolnické setkání bylo velmi povedené, o čemž jistě svědčí mnohé pozitivní ohlasy a to zejména ze strany zúčastněných zahraničních návštěvníků, vysoce postavených členů IAF, ale i široké veřejnosti. Za to patří dík především sokolníkům, pracovníkům ČMMJ, sponzorům, jakož i všem ostatním, kteří jakýmkoliv způsobem přispěli ke zdaru obou akcí.

⁴⁶ Aktuality: Vrcholné akce roku proběhly úspěšně. Klub sokolníků ČMMJ [online]. 14.10.2005 [cit. 2013-07-07]. Dostupné z: <http://www.sokolnictvi.net/ks/aktuality2.html>

⁴⁷ Tamtéž

5.11 Legislativní rámec sokolnictví

Historicky první spojení sokolnictví a legislativy se prokazatelně objevuje na přelomu 7. a 8. století.

„ Na dvoře Karla Velikého (768-814) bylo chováno vždy mnoho sokolů a loveckých psů. Tento mocný francký panovník vydal již kolem roku 800 jeden z prvních sokolnických zákonů, který přesně vymezoval trestní sankce za krádež nebo usmrcení sokola; zákon platil téměř 300 roků a jeho plnění bylo vždy přísně vynucováno. Během pozdějšího středověku lze pak doslova mluvit o rozsáhlém sokolnickém zákonodárství. Sokolnické zákony různých států, které upravovaly právo vlastnické, právo vybírání z hnízd a chytání, právo lovu a obchodu s dravci, statuty sokolníků apod., je možno počítat na sta, ba nejsou dokonce vzácné zmínky o podloudném obchodě se sokoly (např. vodní cestou).“⁴⁸

Velmi přísná pravidla regulující sokolnictví platila v carském Rusku, a to především za vlády Ivana Hrozného v 16. století, kdy byly v platnosti carovy zákony, které kupříkladu stanovily carův monopol na všechny v přírodě žijící „krevety“ - tedy rarohy lovecké. Při porušení některé z carských norem mohl být viník odsouzen i k trestu smrti. Z období vlády Ivana Hrozného také pochází pověst o východoevropském patronovi sokolnictví Tritonovi, která je v mnoha ohledech podobná legendě o sv. Baronovi.⁴⁹

Od konce 13. století do počátku 19. století bylo kupříkladu na Islandu (zemi původu rarohů loveckých) v platnosti 400 právních norem regulujících sokolnictví.⁵⁰

Se zánikem zájmu o sokolnictví v 18. také století postupně zaniká i jeho legislativní podpora. V některých zemích bylo provozování sokolnictví, jako feudální záliby, dokonce zakázáno.

Novodobé sokolnictví bylo u nás legislativně obnoveno až při vzniku Klubu sokolníků vyhláškou č. 4/1967 sb. a hájení a o době, způsobu a podmínkách lovu některých druhů zvěře. Tato vyhláška také poprvé definovala pojem „lovecký

⁴⁸ STERNBERG, Zdeněk. *Sokolnictví*. 1. vyd. Praha: SZN, 1969.s. 12

⁴⁹ .Tamtéž s. 15-16

⁵⁰ SPEJCHAL, Vladimír. *Dotkni se sokolnictví*. Praha: Myslivost, 2007. s. 13

dravec“, i když v odlišném znění než je tomu dnes. V této době nebylo sokolnictví omezeno tolika byrokratickými požadavky, jak je tomu dnes.

V dnešní době legislativní rámec sokolnictví v naší zemi pokrývá tři základní oblasti, jichž se sokolnictví dotýká.

Sokolnictví je ve své podstatě lov a proto je v této oblasti regulováno zákonem č. 449/2001 Sb., o myslivosti. Většina dravců, kteří jsou užíváni k sokolnickým účelům, jsou dle §2 zákona o myslivosti zvěří, kterou nelze bez povolené výjimky lovit, tzn. ani odchytit dospělé jedince, ani vybírat mladé z hnízd. V ustanovení § 44 zákona o myslivosti je taktéž definován lovecký dravec, kterým se rozumí dravec chovaný k sokolnickému využití, kdy nemusí jít o druh zvěře uvedený v §2 zmíněného zákona. Držitel loveckého dravce musí být plnoletý, musí mít složený myslivecké a sokolnické zkoušky a být členem sokolnické organizace.⁵¹

Pro účely sokolnictví se používají draví ptáci, kteří jsou všichni chráněni. Proto je sokolnictví regulováno taktéž právními normami týkající se zákony o ochraně přírody a krajiny.

Vzhledem k tomu, že sokolnictví je ve své podstatě způsobem držení zvířete v lidské péči, vztahuje se na něj i legislativa veterinární.

6. Sokolnictví - nehmotné kulturní dědictví chráněné organizací UNESCO

V roce 2010 bylo na seznam nehmotného kulturního dědictví Organizace Spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO) nově přidáno sokolnictví, které na zápis navrhovalo 11 zemí včetně České republiky. Pro sokolníky po celém světě to byla zasloužená odměna za jejich dlouholeté úsilí, které vyvrcholilo právě tímto úspěchem.

6.1. Seminář UNESCO Francie 2008

Ve dnech 16.6. až 17.6. 2008 se Paříži konal seminář, jehož cílem bylo koordinovat úsilí sokolníků zainteresovaných zemí pro nominaci sokolnictví k zápisu na

⁵¹ SPEJCHAL, Vladimír. *Dotkni se sokolnictví*. Praha: Myslivost, 2007. s. 13

reprezentativní seznam nemateriálního kulturního dědictví lidstva UNESCO. Účast na semináři byla až překvapivě vysoká. Zúčastnili se ho zástupci sokolnických organizací z 20 zemí, včetně České republiky. Na úvod přítomné přivítal Al Mansouri, zástupce Arabských Emirátů, vedoucí země v rámci mezinárodní nominace sokolnictví na UNESCO. Slova na této konferenci se ujali také zástupci Francie, Belgie, Rakouska, Číny, Mongolska, Japonska, Německa, Maďarska, Kazachstánu, Kyrgyzstánu, Maroka, Monaka, Polska, Ruska, Slovenska, Španělska, Turecka, Turkmenistánu, Ukrajiny a samozřejmě také Bohumil Straka, tehdejší delegát KS ČMMJ v IAF.

Ten prezentoval pokroky v přípravě na nominaci v České republice. Přítomné sokolnické delegáty dosti zaujala jeho dvojjazyčně psaná prezentace historie i současnosti v naší zemi. Prezentace obsahovala také sdělení poznatků, které získal při konzultaci s odborníky Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici, kteří měli zásluhu na úspěšné nominaci tance „Slovácký Verbuňk“ v roce 2005. Díky této prezentaci byli delegáti z Česka ostatními považováni za potencionální spolupřekladače, a to navzdory velké nevýhodě, že Česká republika ještě toho času neměla parlamentem ratifikovanou nezbytnou úmluvu UNESCO o zachování materiálního kulturního dědictví.

Prezident IAF Frank Bond popsal roli IAF a Dr. Jevginy Shergalin roli „Falconry Heritage Trust“ v procesu nominace UNESCO.

6.2. Zapsání „sokolnictví“ na Národní seznam nemateriálních statků tradiční a lidové kultury České republiky

Leden 2009 se nesl ve znamení netrpělivého čekání, kdy budou do sídla UNESCO v Paříži doručeny přístupové listiny Úmluvy o zachování nemateriálního kulturního dědictví UNESCO (tzv. Intangible Cultural Heritage- ICH), kterou díky velkému úsilí předsedy KS ČMMJ Petra Zvolánka schválila poslanecká sněmovna (11.11.2008) a podepsal prezident České republiky (22.12.2008). Avšak ministr kultury osobně doručil ratifikační listiny UNESCO až dne 17.2.2009 a dle pravidel úmluvy se ČR stala v pořadí 109. plnoprávným členem této úmluvy UNESCO po uplynutí tří měsíční lhůty a to dne 17.5.2009. Klub sokolníků se touto událostí sice připojil k mezinárodní nominaci UNESCO, ale na druhou stranu ho to dostalo pod

obrovský časový tlak, kdy zbylo jen málo času na vyřešení všech administrativních úkonů a čekala jej nejedna velká překážka. Ministerstvo kultury se k nominaci sokolnictví stavělo nedůvěřivě, až odmítavě.⁵²

Proto, jak napsal Ing. Bc. Bohumil Straka, Ph.D. - delegát Klubu sokolníků, bylo nutné nasadit těžší kalibr.

Za velkého diplomatického úsilí byl klubem pozván do Prahy kulturní expert Dr. Awahd Saleh Al Musabi, který naše hlavní město navštívil ve dnech 7.-9.dubna 2009. Zprvu byla jeho návštěva na Ministerstvu kultury odmítnuta jedním z ministerských pracovníků s tím, že nemají čas. Avšak poté, co byl Ministr kultury taktně uvědomen, že se jedná o Presidenta komise UNESCO, byl Dr. Musabi velice vlídně na ministerstvu přijat. Po několikadenním vyjednávání Ministerstvo kultury přehodnotilo své dosavadní postoje a přijalo detailně zpracovanou dokumentaci k nominaci sokolnictví k zápisu na národní seznam. V dubnu a květnu bylo také nutné absolvovat několik konzultací v Národním ústavu lidové kultury ve Strážnici, aby národní nominace byla v souladu se složitým metodickým pokynem Ministerstva kultury a taktéž bylo důležité se vypořádat s řadou odborných připomínek.⁵³

Dne 3.6.2009 jsme na Ministerstvu kultury prezentovali a obhájili nominaci sokolnictví před 30-člennou Národní radou pro tradiční lidovou kulturu pod palbou často i velmi nepříjemných otázek typu: „ Vy tady mluvíte o kultuře a sokolnické etice, ale já žádnou etiku v zabíjení zvířat nevidím“. Prezentaci byl přítomen samotný ministr kultury- poprvé v zasedání této rady. Nesmírným úspěchem a faktem je, že sokolnictví bylo dne 16.6. 2009 zapsáno Ministerstvem kultury na prestižní národní Seznam nemateriálních statků tradiční a lidové kultury České republiky. Stalo se tak národní kulturní památkou a požívá tedy (nejen) právní ochrany. Zápis na národní seznam byl však pro nás pouze nezbytným předstupněm

⁵² STRAKA, Bohumil. Zpráva člena výboru pro styk se zahraničními organizacemi. Zpravodaj klubu sokolníků ČMMJ. 2009, č. 46, s. 14

⁵³ STRAKA, Bohumil. Zpráva člena výboru pro styk se zahraničními organizacemi. Zpravodaj klubu sokolníků ČMMJ. 2010, č. 47, s. 20.

k mezinárodní nominaci UNESCO (všechny mezinárodní nominace na zápis UNESCO musí nejprve být zapsány na národním seznamu).⁵⁴

6.3. Zapsání sokolnictví na seznam UNESCO

V úterý 16.11.2010 přesně v 18.18 hod místního času byl v Keňském Nairobi na zasedání UNESCO jednoznačně odhlasován zápis sokolnictví na seznam světového kulturního dědictví⁵⁵

Tento obrovský úspěch nejen České republiky je zároveň i historicky nejširší nominací, jelikož zápis zahrnoval v roce 2010 kromě Klubu sokolníků ČMMJ i národní sokolnické organizace z Belgie, Francie, Jižní Koreje, Kataru, Maroka, Mongolska, Saúdské Arábie, Spojených Arabských Emirátů, Sýrie a Španělska⁵⁶

Nominace sokolnictví na seznam UNESCO má navíc i velký historický význam, poněvadž je to dosud největší nominace v celé historii organizace. Doposud se nikdy nestalo, aby jednu kulturní památku nominovalo tolik zemí. Asi 90 % nominací totiž podávají jednotlivé země na jejichž území se daná kulturní památka nachází, a jen výjimečně památku nominují dvě či více zemí.

6.4. Mezinárodní festival sokolnictví v Al-Ainu

10.-18. Prosince roku 2011 proběhla největší akce v dějinách sokolnictví od doby Kublajchánových loveckých výprav, která ohromila účastníky z 80 zemí světa. Sokolnický festival (Falconry Festival) byl největší, nejmultikulturnější, nejdražší, nejmezinárodnější a nejromantičtější, prostě událost mnoha přívlastků nej. Konal se ve v historické oáze Al-Ain v Arabských Emirátech, historicky známé jako Tawam nebo al Buraimi, ve které se dle pověstí usídlil a zemřel společník Mohameda Kaab Bin Ahba . Přestože předešlé dva mezinárodní festivaly, které se uskutečnili v letech 2007 a 2009 ve Spojeném Britském království byly také skvělé, tato akce oslavovala úspěšný zápis sokolnictví na seznam světového kulturního

⁵⁴ STRAKA, Bohumil. Zpráva člena výboru pro styk se zahraničními organizacemi. Zpravodaj klubu sokolníků ČMMJ. 2010, č. 47, s. 20.

⁵⁵ Sokolnictví zapsáno do seznamu UNESCO!!!. *Myslivost: Stráž myslivosti* [online]. 16.11.2010. © 2009 [cit. 2013-07-06]. Dostupné z: www.myslivost.cz/Aktuality/Sokolnictvi-zapsano-do-seznamu-UNESCO!!!.aspx

⁵⁶ Tamtéž

dědictví UNESCO a překonala vše, co sokolníci dosud viděli a zažili. Četné a nadšené ohlasy našich i zahraničních sokolníků napovídaly, že se jednalo o jejich životní cestovatelský zážitek, který už asi nikdy nic nepřekoná.⁵⁷

„Arabští pořadatelé byli právem hrdí na to, že je to již podruhé, kdy mají možnost hostit širokou komunitu sokolníků na jejich půdě. Byly to totiž právě Arabské Emiráty, které uspořádaly úplně první mezinárodní festival sokolnictví na světě již v roce 1976 na základě iniciativy šejka Zayeda Al Nahyana, světoznámého sokolníka a prvního prezidenta Arabských Emirátů. I nyní, téměř po 40 letech, si dali arabští hostitelé záležet, avšak přilákání rekordního počtu tisíců účastníků z tolika zemí nebylo laciné. Blíže nespecifikovaná suma nákladů na festival byla údajně sedmimístná (v dolarech). Jen letenky a ubytování pro více než 500 sponzorovaných sokolníků vyšlo určitě přes 1 mil. USD.“⁵⁸

Taková štedrost neměla v historii sokolnictví ani myslivosti obdoby. Z každé země, podle velikosti a významu sokolnické komunity, vybrali pořadatelé několik reprezentantů, kterým uhradili letenku i pobyt. Kromě toho dalších 140 sokolníků, ale i „nesokolníků“ mělo šanci podívat se na festival zdarma, tedy pokud postoupili mezi pět nejlepších v některé z 28 kategorií festivalové umělecké a fotografické soutěže. Dále organizátoři pozvali řadu speciálních hostů nejen z okruhu vysoké aristokracie, šejků a dalších členů královských rodin, ale také velké množství představitelů státní správy různých zemí, diplomatů a dalších významných osobností. Jako státní představitel ČR se festivalu aktivně zúčastnil vrchní ředitel Ministerstva zemědělství Ing. Martin Žižka, PhD, který je podepsán za ČR pod sokolnickou nominací UNESCO.⁵⁹

7. Závěr

V bakalářské práci jsme se dozvěděli nejen o Historii Klubu sokolníků Českomoravské myslivecké jednoty, ale také o původu a historii sokolnictví, stejně jako o několika nejvýznamnějších osobnostech.

⁵⁷ STRAKA, Bohumil. Mezinárodní festival sokolnictví v Al-Ainu. Myslivost: Stráž myslivosti. 2012, č. 2, s. 30. Dostupné z: <http://www.myslivost.cz/Casopis-Myslivost/Myslivost/2012/Unor---2012/Mezinarodni-festival-sokolnictvi-v-Al-Ainu.aspx>

⁵⁸ Tamtéž

⁵⁹ Tamtéž

V další části, jež se věnuje nelehkému období světových válek a komunistické éry Československa, jsme byli informováni o sokolnících, kteří v této nelehké době sokolnictví provozovali, ačkoliv události v tehdejší Evropě jim příliš nepřály.

V páté kapitole jsme se dostali ke vzniku samotného Klubu sokolníků Českomoravské myslivecké jednoty, jeho historii, organizaci, projektům, členství v mezinárodních sokolnických organizacích a české legislativě, která sokolnictví u nás ovlivňuje.

V kapitole šesté jsme byli srozuměni s vyhlášením sokolnictví národní kulturní památkou, což bylo podmínkou pro následné vyhlášení sokolnictví nehmotným kulturním dědictvím chráněným organizací UNESCO.

Člověk by řekl, že jsme vyčerpali veškeré dostupné informace o sokolnictví na našem území v moderních dějinách, stejně jako o Klubu sokolníků, což je v podstatě pravda. Jak již bylo zmíněno v úvodu, ucelenější díla o historii sokolnictví jsou ve světě poměrně častá, avšak kromě několika málo publikací, kde jsou informace o historickém vývoji sokolnictví relativně stručné a v podstatě totožné, není na naší literární scéně z čeho vybírat. Jedinou možností k získání informací k tomuto fenoménu je tedy jen archiv klubu a jeho zpravodaj, který je veřejnosti nepříliš dostupný.

8. Seznam použité literatury a pramenů

- BEJČEK, František et al. *Penzum znalostí z myslivosti: pro studující, kteří se připravují ke všem druhům mysliveckých zkoušek, pro soudobé myslivce i lovce, pro sokolníky, kynology, střelce, přátele myslivosti, pro milovníky přírody, ochránce zvířat a životního prostředí*. 10. vyd. Praha: Druckvo, 2009. 847 s. ISBN 978-80-904056-9-1.
- BRÜLL, Heinz a TROMMER, Günther. *Sokolnictví: příručka k sokolnické zkoušce a pro praxi*. [Líbeznice]: Víkend, 2003. 151 s. ISBN 80-7222-303-8.
- ČERVENÝ, Jaroslav et al. *Encyklopedie myslivosti*. Vyd. 1. Praha: Ottovo nakladatelství v divizi Cesty, 2004. 591 s. ISBN 80-7181-901-8.
- GALUŠKA, Luděk. *Great Moravia*. Brno: Moravian Museum, 1991. 83 s. The Moravian Museum discovery series; vol. 4. ISBN 80-7028-023-9.
- KLANICA, Zdeněk. *Počátky Slovanů*. Praha: [s.n.], 2009. 183 s. ISBN 978-80-254-5298-1.
- KRIVJANSKÝ, Tomáš. *Sokoliarstvo. 1. diel, História sokoliarstva*. 1. vyd. Bratislava: Epos, 2007. 208 s. ISBN 978-80-89191-68-0.
- MIKULICA, Oldřich, KUČERA, Miloslav a PTÁČEK, Josef. *Dravci a sokolnictví v ČSSR*. 1. vyd. Praha: SZN, 1988. 192 s. Lesnictví, myslivost a vodní hosp.
- POULÍK, J. *Po stopách nejstarších*. [S.l.: s.n.], 1946. 1 sv.
- SPEJCHAL, Vladimír. *Dotkni se sokolnictví*. [Praha]: Myslivost, 2007. 47 s. ISBN 978-80-254-1006-6.
- STERNBERG, Zdeněk. *Sokolnictví*. 1. vyd. Praha: SZN, 1969. 246, [2] s. Lesnictví a myslivost.
- *Zpravodaj Klubu sokolníků ČMMJ*. Praha, 2009, č. 46.
- *Zpravodaj Klubu sokolníků ČMMJ*. Praha, 2010, č. 47.

Jiné zdroje:

- -Rozmnožování dravců. Klub sokolníků ČMMJ [online]. 16.11.2010. © 2013 [cit. 2013-07-06]. Dostupné z:
http://www.sokolnictvi.net/index.php?option=com_content&view=article&id=46&Itemid=58
- Role of IAF. (International Association for Falconry and Conservation of Birds of Prey [online]. © 2013 [cit. 2013-07-07]. Dostupné z:
<http://www.iaf.org/role.php>
- Aktuality: Vrcholné akce roku proběhly úspěšně. Klub sokolníků ČMMJ [online]. 14.10.2005 [cit. 2013-07-07]. Dostupné z:
<http://www.sokolnictvi.net/ks/aktuality2.html>
- STRAKA, Bohumil. Mezinárodní festival sokolnictví v Al-Ainu. Myslivostráží. 2012, č. 2, s. 30. Dostupné z:
<http://www.myslivostraz.cz/Casopis-Myslivostraz/Myslivostraz/2012/Unor---2012/Mezinarodni-festival-sokolnictvi-v-Al-Ainu.aspx>
- Sokolnictví zapsáno do seznamu UNESCO!!!. *Myslivostráží* [online]. 16.11.2010. © 2009 [cit. 2013-07-06]. Dostupné z:
www.myslivostraz.cz/Aktuality/Sokolnictvi-zapsano-do-seznamu-UNESCO!!!.aspx

9. Resumé

This bachelor thesis deals with The Club of Falconers of Czech-Moravian Hunting Union, especially from a historical perspective.

The author pursues the intention to bring readers closer the history and development of the club and also the falconry on Czech territory and is also searching the origins of falconry in the ancient states, not just in Europe.

In the opening part of this work the author outlines us the falconry in general and points to the not very rich sources of Czech specialized literature for this topic. The next section introduces the falconry art as such, describes predators commonly used for falconry purposes and in third part briefly describes the difficult evolution from antiquity to modern times and also deals in detail with his development on the Czech area in the 20th and 21th century.

Next is this thesis focused already on the Czech falconry and personalities associated with it. Thanks them we can detect the first attempts to establish club of falconers.

In the 5th chapter we meet up with officially established Czechoslovak Club of Falconers, with missions and responsibilities of the club and club activities in a historical context.

In the sixth section the author brings us a difficult and lengthy international effort of hawkers to register falconry on the UNESCO World Cultural Heritage List.

One of the main reasons for writing this work is a personal relationship of author to falconry and breeding birds of prey.

PŘÍLOHY

Příloha č 1

Obrázek 1- Znak klubu sokolníků

Obrázek 2- Bedřich Mensdorff Pouily.
Zdroj archiv KS

Obrázek 3- MUDr. Jiří Brdička. Zdroj Archiv KS

Obrázek 2- Svatopluk Doubrava. Zdroj Archiv
KS

Příloha č. 2

Obrázek 1- Zástupci Československa v Marcheggu 1966: zprava Svatopluk Doubrava, Ivan Maroši a Dr. Herold. Fotografie zapůjčena od Tomáše Krivjanského

Obrázek 2- Zahajovací konference Klubu sokolníků. Zdroj Archiv KS

Příloha 3

Obrázek 1- Nástup sokolníků na zámku v Opočně 1969. Zdroj KS

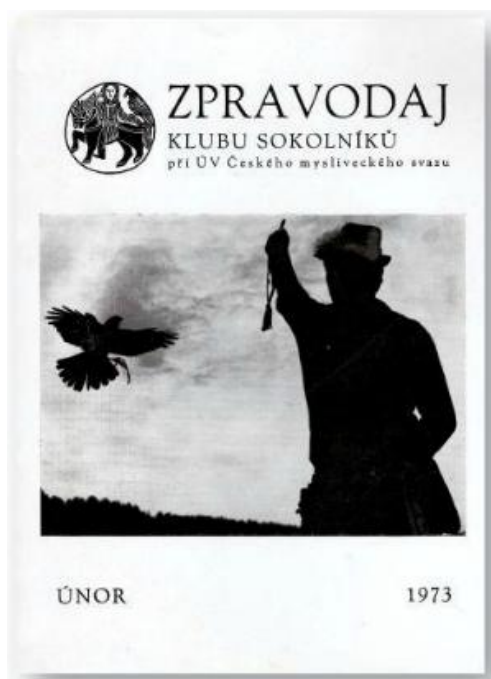

Obrázek 2- Ing. Václav Jirkovský při zahajovacím projevu. Vlevo Dr. Obhlídal a před ním Jiří Svoboda. Vpravo osamocený JUDr. Jiří Herold. Fotografie zapůjčena od Tomáše Krivjanského

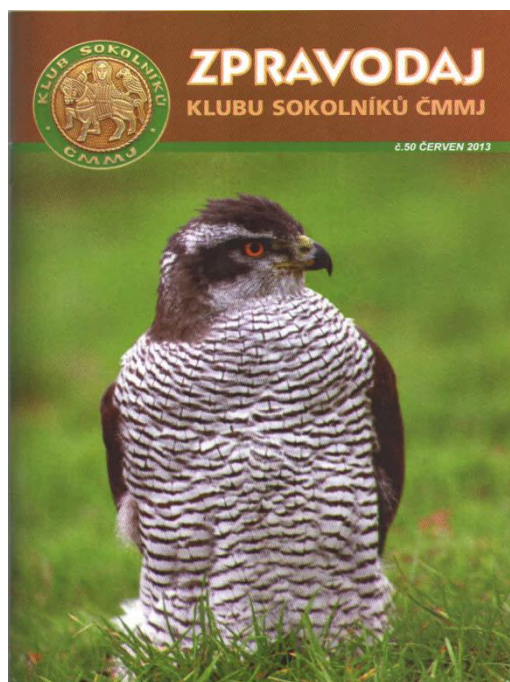

Obrázek 3- 1. zprava: Hans Brehm. Fotografie zapůjčena od Tomáše Krivjanského

Příloha 4

Obrázek 1- První číslo zpravodaje Klubu sokolníků z roku 1973. Zdroj archiv KS

Obrázek 2- 50. číslo zpravodaje Klubu sokolníků z roku 2013. Zroj Archiv KS

Příloha 5

druh	rok
raroh velký	1977
poštolka obecná	1982
jestřáb lesní	1982
sokol stěhovavý	1987
orel skalní	1987
kříženci rodu Falco	1988
ostříž lesní	1993
káně bělochvostá	1994
raroh jižní	1995
orel stepní	1995
dřemlík tundrový	1999
raroh lovecký	1999
káně Harrisova	2000
kříženec rodu Aquila	2003
kříženec mezi rody Accipiter a Buteo	2004
šahin	2004
orel královský	2005
káně rudochvostá	2006

Tabulka 1- Přehled prvních odchovů jednotlivých dravců členy Klubu sokolníků ČMMJ. Zdroj archiv KS